

Sygn. akt III AUa 1986/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Michał Bober (spr.) SSA Barbara Mazur
Protokolant:	Aleksandra Portaszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2013 r. w Gdańsku

sprawy W. L. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji W. L. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 października 2012 r., sygn. akt V U 292/11

uchyla zaskarżony wyrok znosząc postępowanie w sprawie w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Słupsku.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony W. L. (1) wniósł odwołanie od decyzji organu rentowego, mocą której odmówiono mu renty rodzinnej po zmarłym ojcu R. L..

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił odwołanie. Warunkiem przyznania wnioskodawcy prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu R. L. jest ustalenie, że wnioskodawca stał się całkowicie niezdolny do pracy przed dniem (...), kiedy to ukończył 25 lat i nadal jest całkowicie niezdolny do pracy. Z ustaleń Sądu wynika także, że rentę rodzinną po zmarłym pobiera jego żona a matka wnioskodawcy – Z. L. (1). Wnioskodawca uprawniony jest do renty socjalnej. Sąd dopuścił dowody z opinii biegłych sądowych psychiatrów i ostatecznie podzielił wnioski końcowe tych opinii, które nie stwierdzały, aby całkowita niezdolność wnioskodawcy do pracy powstała przed 15.11.2000r. W tej sytuacji

Sąd uznał, że wnioskodawca nie spełnia przesłanek z art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do przyznania ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej, co skutkowało oddaleniem odwołania.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca zarzucając przede wszystkim pominięcie wniosku pełnomocnika o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnego biegłego psychiatry.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Pierwszej instancji do ponownego rozpoznania

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja skutkować musiała uchyleniem zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania w całości i przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Rozstrzygnięcie to pozostaje jednak bez jakiegokolwiek związku z argumentacją apelacyjną, a jest skutkiem nieważności postępowania, którą Sąd odwoławczy jest zobligowany uwzględnić z urzędu (art.378 §1 in. fine k.p.c.)

Stosownie do art. 477¹¹ k.p.c. stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany. Stroną zatem jest nie tylko podmiot, który we własnym imieniu występuje do sądu z żądaniem ochrony prawnej (ubezpieczony, wnioskodawca), także inne osoby, o których ochronę praw materialnych toczy się postępowanie, i których dotyczą jego skutki. Stroną jest również osoba, która ma interes prawny w rozstrzygnięciu sprawy na korzyść jednej ze stron toczących spór (zainteresowany).

Zainteresowanymi w sprawie o rentę rodzinną są (...) osoby uprawnione do tej renty, które - z różnych względów - zostały pominięte w postępowaniu przed organem rentowym, a także osoby objęte decyzją o przyznaniu renty rodzinnej w sytuacji, gdy inna osoba, jeszcze nie biorąca udziału w postępowaniu, wystąpi z kolejnym wnioskiem o rentę rodzinną po tym samym pracowniku. (por.: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1999 r. w sprawie II UKN 52/99 OSNP 2000/22/826)

W konsekwencji przymiot zainteresowanej w sprawie niniejszej przysługiwał Pani Z. L. (1), która mocą decyzji z dnia 2.11.2010 roku jest uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym małżonku, a ojcu wnioskodawcy.

Zaniechanie wezwania zainteresowanej do udziału w sprawie w takim charakterze skutkuje nieważnością postępowania – art.379 pkt 5 k.p.c. (tak ugruntowane orzecznictwo np.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie I UK 157/08 OSNP 2010/13-14/172, OSP 2011/5/51)

Sam udział Z. L. (1) jako pełnomocnika wnioskodawcy nie jest tożsamy z uczestnictwem zainteresowanego prawidłowo wezwanego do udziału w takim charakterze, co więcej, dopuszczenie Pani L. do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika wnioskodawcy (a także - na podstawie dalszego pełnomocnictwa – adwokata) zważywszy na konflikt interesów pomiędzy pełnoletnim wnioskodawcą a Z. L. (1), również może być oceniane poprzez pryzmat art.379 pkt 5 k.p.c.

W przedmiotowej sprawie konflikt interesów wnioskodawcy oraz Pani Z. L. (2) ma wymiar szczególny jeśli się zważy na skutki postulowanego przez wnioskodawcę orzeczenia, nie tylko wynikające z istoty podzielnosci renty rodzinnej ale też – mając na względzie właśnie fakt otrzymywania przez wnioskodawcę renty socjalnej. Na konflikt interesów prawnych nakłada się tu dodatkowo konflikt interesów ekonomicznych.

Jak wynika z art.74 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jt.: Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) ust.1 Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, z uwzględnieniem ust. 2-4.; ust.2 Renta rodzinna podlega podziałowi na równe części między uprawnionych. (...)

Stosownie zaś do art. 73 ust.1 ustawy Renta rodzinna wynosi:

pkt 1) dla jednej osoby uprawnionej - 85 % świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu;

pkt 2) dla dwóch osób uprawnionych - 90 % świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu;

Konflikt interesów prawnych wystarczający do przyznania wszystkim osobom ubiegającym się lub otrzymującym rentę statusu współzainteresowanych występuje więc zawsze i jest oczywisty.

Zwykle w praktyce orzeczniczej ten konflikt jest jedynym. W płaszczyźnie ekonomicznej uprawnieni do renty rodzinnej wraz ze zwiększeniem ich liczby otrzymują świadczenie wyższe o 5% (następne 5%, a więc 95% w przypadku trzech i więcej uprawnionych – art.73 ust.1 pkt 3). W sytuacji, gdy beneficjenci świadczenia pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym i wspólnie, bezkonfliktowo korzystają ze świadczenia, kwestia jego podziału nie ma większego znaczenia, istotne jest bowiem wyłącznie to, że jest ono wyższe.

Sytuacja się zmienia wówczas, gdy jeden z beneficjentów uprawniony jest do innego świadczenia, które wchodzi w zbieg z rentą rodzinną.

Wskazać w tym miejscu należy, że Sąd Apelacyjny nie rozumie stwierdzenia zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że „rozstrzygając niniejszą sprawę również nie można pominąć faktu, że ubezpieczony korzysta z prawa do renty socjalnej, które to świadczenie winno zapewnić mu zaspokojenie podstawowych potrzeb.” Skoro fakt ten jest obojętny z perspektywy możliwości dochodzenia renty rodzinnej (gdyby bowiem tak nie było, to Sąd oddaliłby odwołanie na pierwszym posiedzeniu), to nie ma potrzeby o tym nadmieniać. Fakt ten ma jednak znaczenie z punktu widzenia wysokości, w jakiej świadczenia przysługiwałyby łącznie gdyby roszczenie o rentę rodzinną zostało uwzględnione a to właśnie z uwagi na konsekwencje zbiegu świadczeń. Stosownie bowiem do art.9 ust.1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. Nr 135, poz.1268 ze zm.) W przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota obu świadczeń nie przekraczała 200 % kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10 % kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Dysponując danymi z roku 2010, kiedy oba świadczenia (renta rodzinna dla Z. L. (1) i renta socjalna dla W. L. (1)) zostały przyznane zauważyć można, że w przypadku uzyskania Rawa do renty rodzinnej przez W. L. pomimo podniesienia łącznej kwoty tej renty, suma wszystkich świadczeń byłaby znacząco niższa.

Tak też renta rodzina Z. L. (1) w 2010r. (vide: decyzja k.119 akt rentowych ZUS) wynosiła kwotę 2.006,20zł (85% z 2.360,23zł), zaś renta socjalna wnioskodawcy (vide: decyzja k.15 akt ZUS dot. renty socjalnej) kwotę 593,28zł, a więc razem oba świadczenia wyniosły 2.599,48

Gdyby wnioskodawca uzyskał prawo do renty rodzinnej, świadczenie do podziału wzrosłoby do kwoty 2.124,20zł (90% z 2.360,23zł) tj. 2 x po 1.062,10zł dla Z. L. (1) i dla W. L. (1).

W tym czasie (rok 2010) wysokość najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy odpowiadała kwocie 706,24zł (M.P. z 2010r. Nr 10, poz.110), a więc 200% - czyli maksymalna wysokość renty socjalnej i renty rodzinnej w zbiegu = 1.412,48zł. Po zsumowaniu kwoty należnej Z. L. (1) części renty rodzinnej (1.062,10zł) oraz świadczeń w zbiegu należnych W. L. (1) (1.412,48zł) łączna kwota świadczeń wyniosłaby 2.474,78zł, a więc byłaby o 124,70zł niższa od kwoty sumy świadczeń otrzymanych bez niniejszego procesu.

W tej sytuacji uzasadniony jest wniosek, że W. L. (1) i Z. L. (1) mają rozbieżne również interesy ekonomiczne. W przeciwnym razie (tj. gdyby zamiarem obu wskazanych osób było zwiększenie łącznej kwoty świadczenia) wywiedzenie odwołania nie ma z ekonomicznego punktu widzenia najmniejszego sensu. Oczywiście gdyby w sprawę nie został zaangażowany zawodowy pełnomocnik procesowy, można by zakładać, że Pani Z. L. (1), podobnie i W. L., nie posiadają wystarczającej orientacji w sferze przepisów dotyczących zbiegu świadczeń. Zważywszy jednak na występowanie

w sprawie profesjonalnego pełnomocnika – adwokata, kwestia ta została zapewne bardzo dogłębnie zbadana i wyjaśniona stronom. Trudno byłoby bowiem zakładać, że profesjonalny pełnomocnik przez blisko 2 lata od wstąpienia do sprawy prowadzi spór w celu obniżenia łącznej kwoty świadczeń wnioskodawcy i Z. L. (1) o kwotę blisko 125zł miesięcznie bez przeprowadzenia dogłębnej i koniecznej analizy prawnej.

W tej sytuacji pierwszoplanowym obowiązkiem Sądu Okręgowego po wezwaniu Z. L. (1) do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej i doręczeniu jej wszystkich doręczanych dotychczas stronom dokumentów będzie zadbanie, by zachować w sprawie właściwy ciąg pełnomocnictw do działania w imieniu W. L. (1) z wyeliminowaniem tych, które należy ocenić krytycznie z perspektywy konfliktu interesów stron procesowych.

W zakresie merytorycznym Sąd Okręgowy oceni, które z dowodów należy powtórzyć ewentualnie uzupełnić tudzież przeprowadzi dalsze dowody w zależności od potrzeby procesowej i słusznych wniosków stron.

Podstawa prawna uchylenia wyroku i zniesienia postępowania w całości jako dotkniętego nieważnością wynika z art.386 §2 k.p.c. w zw. z art.379 pkt 5 k.p.c.